

پی آمدهای منفی رشد بی رویه جمعیت و شهرنشینی در ایران

دکتر حسین تجدد

خانواده دایر گردید» و به طور خیلی جدی برنامه‌ی کنترل و تنظیم خانواده در سراسر کشور اجرا شد و شعار «فرزند کم‌تر، زندگی بهتر» شعاری بود که وزارت بهداشتی و سازمان‌های ذی‌ربط برای تحقق آن شدیداً فعالیت می‌کردند، حتا این کار به درجه‌یی از اهمیت رسید که در دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه تهران که نگارنده هم در آن‌جا جزو هیات علمی بوم و کارهای پژوهشی انجام می‌دادم، رشته‌ی یک ساله «بهداشت و تنظیم خانواده» برای پزشکان با اخذ درجه‌ی «M.P.H.» به‌وجود آمد. این سیاست‌ها به بار نشست به‌طوری‌که نتایج سرشماری آبان ۱۳۵۵ نشان داد که جمعیت ایران با رشد سالانه ۲/۷ درصد به ۳۳/۷ میلیون نفر رسیده است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی برنامه‌ی کنترل موالید و تنظیم خانواده متوقف گردید و پس از ۱۱ سال توقف طولانی مجدداً از ارسال ۱۳۶۸ به اجرا گذاشته شد و به گفته آقای دکتر کامران باقری لنکرانی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در مصاحبه‌ی روزنامه‌ی اطلاعات دوشنبه ۲۱/۵/۷۸ رشد جمعیت در سال ۱۳۶۵ به رقم ۵/۶ درصد رسید «به قول بعضی از صاحب‌نظران بالای شش درصد» وی افزود: امروزه با توسعه بهداشت بازروری و آموزش به مردم رشد جمعیت به حدود ۲ درصد کاهش یافته ولی به‌علت این‌که متولیدین ۲۰ ساله پیش اکنون به سن بازروری رسیده‌اند باید تا چند سال آینده منتظر افزایش مجدد رشد جمعیت باشیم.

در شهریور سال ۱۳۶۷ پس از پایان جنگ ۸ ساله‌ی ایران و عراق سازمان برنامه و بودجه وقت سمیناری برگزار کرد. در این سمینار با

تاریخچه‌ی تنظیم خانواده

بحث تنظیم خانواده به معنای تناسب فرزندان با امکانات و شرایط زندگی در تمام تمدن‌ها سوابق کهن دارد، مستندات به‌جای مانده سابقه‌ی کنترل موالید را ۴ هزار پیش در مصر، هزار و سیصد سال پیش در چین و دو هزار پیش در یونان و ایران نشان می‌دهد. برنامه‌های تنظیم خانواده به مفهوم اخص در سطح جهانی قدمتی حدود ۵۰ سال دارد. امروزه حدود ۸۵ درصد از کشورهای جهان سوم و نزدیک ۹۵ درصد از جمعیت آنان از خدمات تنظیم خانواده حمایت می‌نمایند، در جوامع صنعتی و پیشرفته صد در صد زنان واجد شرایط از برنامه تنظیم خانواده پیروی می‌کنند ولی فقط نیمی از زنان در کشورهای در حال توسعه از این برنامه‌ها بهره‌مند می‌شوند.

نخستین سرشماری رسمی ایران در آبان ۱۳۳۵ انجام شد. در این سال جمعیت ایران ۱۸/۹ میلیون نفر بود. در سرشماری ۱۳۳۵ جمعیت ایران با رشد متوسط سالانه ۳/۱ درصد به ۲۵/۷ میلیون نفر رسید و سبب شد تا سیاست‌های کنترل جمعیت از سال ۱۳۴۶ آغاز شود.

در سال ۱۳۴۶ در وزارت بهداشتی واحد بهداشت و کنترل جمعیت به‌وجود آمد تا افزایش جمعیت را کنترل کند. در سال‌های بعد واحد مزبور به نام واحد جمعیت و تنظیم خانواده مشهور شد. وزارت بهداشتی یکی از معاونت‌ها به‌نام «معاونت بهداشت و تنظیم

□ جمعیت ایران از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۵ یعنی گذشت ۳۰ سال دو برابر شده است این در حالی است که امکانات کشور محدود است.

جمعیت ایران در یکصد سال گذشته ۸ برابر افزایش یافته و از ۷/۸ میلیون نفر به بیش از هفتاد و یک میلیون نفر رسیده است. از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۸ که برنامه‌ی تنظیم و بهداشت خانواده متوقف گردید یعنی طی ۱۱ سال میزان رشد جمعیت به حدود ۶ درصد رسید. در شرایط فعلی رشد جمعیت بالای نهم‌درصد برای توسعه کشور مضر و فاجعه‌آفرین است و در درازمدت سبب انفجار جمعیت خواهد شد.

در درازای تاریخ ایران با دشواری‌های محیطی و غیرمحیطی بسیاری همراه بوده است عوامل غیرمحیطی مانند بیماری‌های واگیر و کشنده، قحطی‌ها، خشک‌سالی‌ها، عوامل غیرمحیطی مانند جنگ‌ها، درگیری‌های محلی و منطقه‌یی، حوادث طبیعی چون سیل و زلزله روی رشد و کاهش جمعیت ایران تاثیر داشته‌اند.

مهاجرت هم به‌خصوص در سه دهه‌ی اخیر بر میزان جمعیت ایران تاثیرگذار بوده است.

رشد پایین و ثابت جمعیت ایران از سال ۱۳۰۰ و قبل از آن به تدریج از ۱۳۰۵ متحول شد و تا سال ۱۳۳۵ روبه افزایش بود.

توجه به میزان رشد جمعیت در سال‌های ۵۵ تا ۶۵ در قلمنامه پایانی این سمینار مخاطرات ناشی از تلاوم نرخ رشد طبیعی جمعیت ذکر گردید و درباره پیامدهای منفی آن به دولت هشدار داده شد ولی متأسفانه خیلی دیر شده بود و افزایش بی‌رویه جمعیت هوارض و پیامدهای منفی خود را آشکار کرده بود.

به هر حال در سال ۱۳۶۸ با اتخاذ یک سیاست رسمی با عنوان تنظیم خانواده برنامه‌ی مهمی که تعطیل شده بود از سر گرفته شد و اجرای آن به وزارتخانه‌های بهداشت درمان و آموزش پزشکی، فرهنگ و آموزش عالی، آموزش و پرورش واگذار شد در سال ۱۳۶۹ شورای به نام «شورای تحدید موالید» با تصویب دولت به ریاست وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی تشکیل شد و در سال ۱۳۷۰ برنامه‌های کنترل جمعیت با ایجاد «اداره‌ی کل جمعیت و تنظیم خانواده» گسترش یافت و قانون تنظیم خانواده در اردیبهشت ۱۳۵۲ تصویب شد. براساس این قانون کلیه‌ی امتیازات متعلق به فرزندان بالاتر از رده ۳ حذف و محدودیت‌هایی برای کثرت اولاد در نظر گرفته شد.

در سال‌های اولیه‌ی بعد از انقلاب اسلامی اکثر خانواده‌ها به‌خصوص در روستاها دارای ۵ تا ۶ فرزند شدند ولی در حال حاضر به ۳ فرزند رسیده است. ساختار نسبی جمعیت در ایران یک هرم جمعیتی است که به سه بخش تقسیم شده است. بخش اول، از صفر تا ۱۵ سالگی، بخش دوم از ۱۵ تا ۶۰ سال و بخش سوم، ۶۰ سال به بالا در حال حاضر اکثریت جمعیت ایران در بخش دوم یعنی ۱۵ تا ۶۰ سال قرار دارد که این رده سنی رقمی حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد جمعیت ایران را تشکیل می‌دهند و در سن تولید و کار هستند باید

دانست که این رشد جمعیتی مختص به ایران نیست بلکه در خیلی از کشورهای آسیای شرقی مانند سنگاپور، تایلند، مالزی، هنگ‌کنگ چنین وضعی دیده می‌شود. این تغییرات جمعیتی برای خیلی از کشورها می‌تواند یک عامل رشد اقتصادی باشد. چرا که اکثر جمعیت کشور در سن کارکردن هستند و می‌توانند تولید داشته باشند و رشد اقتصادی را بالا ببرند ولی به شرط این‌که یک سری پیش نیازهای ضروری که اصلی‌ترین آن‌ها سرمایه‌گذاری است تامین شده باشد.

اگر خانواده کوچک‌تر شود و از ۵-۶ فرزند به ۲ تا ۳ نفر برسد، هزینه‌ی خانواده پایین می‌آید و خانواده می‌تواند پس‌انداز داشته باشد و سرمایه‌گذاری کند و سرمایه‌گذاری هم معمولاً به تولید بیشتر و رشد اقتصادی افزون‌تر منتهی می‌شود.

تامین غذا، مسکن، بهداشت و درمان آموزش و پرورش، اشتغال و سایر مسائل گسترده جامعه‌ی که با مشکل افزایش جمعیت روبه‌رو است راهی جز کنترل رشد بی‌رویه جمعیت وجود ندارد.

رشد جمعیت در ۱۵ سال گذشته همچنان بالاست و تبلیغات و اقدامات لازم برای کنترل آن به‌گونه‌ی جدی صورت نگرفته. هم‌چنین به‌منظور تامین نیازهای آینده جمعیت فعلی کشور نیز پیش‌بینی‌های لازم نشده است.

دولت می‌باید برای جلوگیری از پیامدهای منفی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رشد جمعیت برنامه‌ریزی کند و هم زمان برای کنترل رشد جمعیت تلاش نماید.

معاون طرح‌های آماری مرکز آمار ایران چندی قبل در مصاحبه‌ی با ایرنا اظهار داشته جمعیت ۲۵ تا ۲۹ ساله کشور در سال ۱۳۸۹ به یک میلیون و نهصد هزار نفر می‌رسد که در طول تاریخ جمعیت ایران این میزان بی‌سابقه است. به گفته‌ی او در سال ۱۳۸۶ بیش‌ترین ورودی‌ها به دانشگاه‌های کشور حدود یک

میلیون نفر بود و این افزایش نشان می‌دهد که جمعیت غیرفعال در کشور رو به ازدیاد است و ورودی‌های سال ۸۶ پس از ۴ سال وارد بازار کار کشور می‌شوند. وی تعداد بیکاران کشور را در سال ۸۶ حدود ۲ میلیون و ۴۸۰ هزار نفر ذکر کرد و افزود: از این تعداد یک میلیون و ۷۰۰ هزار نفر را جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله به خود اختصاص داده‌اند که رقم قابل توجهی است و این تعداد موج اول انفجار جمعیت در کشور است. با توجه به ورود متولدین ۲ دهه گذشته به سن باروری باید منتظر موج دوم رشد جمعیت باشیم و لازم است مسوولان برای کنترل آن برنامه‌ریزی کنند.

جمعیت ایران از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۵ یعنی گذشت ۳۰ سال دو برابر شده این در حالی است که امکانات کشور محدود است. رشد بی‌رویه جمعیت در ایران خطر بزرگی است که آرام آرام اقتصاد و فرهنگ جامعه ما را تحت تاثیر منفی خود قرار می‌دهد. توسعه فقر، عقب‌افتادگی اقتصادی و آموزشی از مهم‌ترین پیامدهای منفی افزایش جمعیت است.

نرخ باروری نیز افزایش یافته و تعداد نوزادان متولد شده در سال به یک میلیون و سیصد هزار نفر بالغ می‌شود، هم‌چنین براساس آمار ثبت احوال کشور در نه ماهه اول سال ۱۳۸۶ تعداد متولدین ۹۶۱ هزار و ۴۲۱ نفر بوده‌اند که این رقم نسبت به سال ۱۳۸۵ از رشد چشم‌گیر ۲/۳۵ درصدی برخوردار شده است.

گزارش سازمان آمار از نتایج سرشماری اجرا شده تاکنون

سال	جمعیت (نفر)
آبان ۱۳۵۵	۱۸/۹۵۴/۷۰۴
آبان ۱۳۳۵	۲۵/۷۸۸/۷۲۲
آبان ۱۳۵۵	۳۲/۷۰۸/۷۴۴
مهر ۱۳۶۵	۳۹/۳۳۵/۰۱۰
مهر ۱۳۷۰	۵۵/۸۳۷/۱۶۳
آبان ۱۳۷۵	۶۰/۰۵۵/۳۸۸
آبان ۱۳۸۵	۷۰/۳۹۵/۰۰۰

شهر تهران ۷ میلیون - استان تهران سیزده میلیون نفر

جمعیت ایران در یکصد سال گذشته ۸ برابر افزایش یافته و از $\frac{7}{8}$ میلیون نفر به بیش از هفتاد و یک میلیون نفر رسیده است. در این میان شهر تهران در سال ۱۳۴۵ حدود سه میلیون و بیست و هشت هزار نفر، در سال ۱۳۵۵ حدود ۴ میلیون و پانصد و پنجاه هزار نفر، در سال ۱۳۶۵ حدود ۶ میلیون و نهصد و هفتاد و شش هزار نفر و در سال ۱۳۸۴ حدود ۷ میلیون نفر جمعیت داشته است.

سیل مهاجرت‌ها به سوی تهران تاکنون منجر به افزایش بیش از حد جمعیت آن شده. به طوری که براساس پیش‌بینی کارشناسان شهری تا هفت سال آینده جمعیت تهران با دو برابر رشد به ۱۴ میلیون نفر خواهد رسید. از سال ۱۲۸۶ خورشیدی که قانون بلدیة در پی استقرار مشروطیت در مجلس شورای ملی به تصویب رسید، نزدیک به یک قرن می‌گذرد. به دنبال تصویب این قانون تجدید سازمان بلدیة‌های شهرهای ایران در سال ۱۳۰۰ خورشیدی با ترجمه و بررسی سازمان شهرداری‌های چند شهر اروپایی از جمله لندن، پاریس و برلین انجام گرفت و براین اساس اداره‌ی شهر تهران و چند شهر بزرگ کشور بر عهده شهرداری نهاده شد. براساس این قانون شهرداری وظیفه‌ی رفیع نیازهای شهر را برعهده داشت و بعدها با اصلاحات و الحاقاتی مبنای اصلی اداره‌ی شهر تهران تا زمان حاضر قرار گرفت.

قانون کنونی شهرداری در حقیقت قانون سال ۱۳۳۱ است که با تغییرات بسیار از سال ۱۳۳۴ تاکنون اساس کار بیش از ۶۰۰ شهرداری کشور است از آن زمان تا به حال و در طول این نیم قرن اخیر تهران دچار تغییرات و دگرگونی‌های اجتماعی زیادی شده است.

مهم‌ترین و تاثیرگذارترین این تغییرات هجوم مهاجرین از دیگر شهرهای ایران به سوی تهران است.

تجمع مراکز صنعتی، دانشگاهی، اداری، رفاهی، درمانی و جنگ ایران و عراق از عوامل مهم این مهاجرت بوده و هستند. تهران که براساس پیش‌بینی مسوولان جمعیت‌شناس می‌بایست تا ۱۷ سال آینده، جمعیت آن به هفت میلیون و ششصد هزار نفر برسد در حال حاضر بالغ بر ۷ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر را در خود جای داده است.

طبق بررسی‌های انجام شده که توسط مرکز آمار ایران برآورده شده است در پایان سال ۱۳۸۴ سهم جمعیت شهر تهران از کل جمعیت استان تهران به $\frac{71}{100}$ درصد رسید. در همین حال شهرستان کرج در محدوده کرج بزرگ در سال ۱۳۴۵ نزدیک به ۲ درصد جمعیت زیر مجموعه شهری تهران را در برمی‌گرفت و دومین شهرستان این محدوده به لحاظ کثرت جمعیت شهری محسوب می‌شد در سال ۱۳۷۵ حدود ۱۱ درصد و در سال ۱۳۸۴ حدود $\frac{12}{100}$ درصد از مجموعه‌ی جمعیت شهری تهران را با یک میلیون و ۲۶۱ هزار نفر در خود جای داده بود.

هم‌چنین مجموعه‌ی نقاط شهری دو شهرستان ورامین و شهریار که در سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۶۵ بین $\frac{1}{28}$ درصد تا $\frac{4}{76}$ درصد از جمعیت محدوده‌ی شهری را در خود جای می‌دادند طبق برآوردهای رسمی در سال ۸۴ حدود $\frac{5}{100}$ درصد جمعیت این محدوده یعنی یک میلیون و ۴۴۵ هزار نفر را تشکیل می‌دهند.

این آمارها بیان‌کننده آن است که طی ۴۰ سال گذشته همواره از سهم و نقش تهران در مجموعه‌ی محدوده‌ی شهری کاسته شده و به سهم و نقش شهرهای کوچک‌تر افزوده شده است. این حقایق آماری بیان‌کننده‌ی آن

است که طی ۴ دهه‌ی گذشته شهر تهران بنا به دلایل مختلف از جمله افزایش قیمت زمین، مسکن و سایر هزینه‌های سکونتی مطلوبیت و ارجحیت خود را برای انتخاب متقاضیان ورود به تهران به نفع سایر مناطق پیرامونی خود از دست داده است.

هم‌چنین اسلام‌شهر در سال ۱۳۴۵ حدود ۲ هزار و ۷۶۹ نفر جمعیت داشته است، در حالی که جمعیت این شهرستان در پایان سال ۱۳۸۴ حدود ۲۷۳ هزار نفر برآورد می‌شود. پس از اسلام‌شهر شهرستان شهریار دارای بیش‌ترین نرخ رشد جمعیت در نقاط شهری مجموعه‌ی شهری استان تهران بوده است. به عبارت دیگر پس از یک دهه نرخ رشد بالا در شهرستان اسلام‌شهر شهرستان شهریار در سال ۱۳۴۵ حدود ۱۵ هزار و ۶۴۲ نفر جمعیت داشته است و این رقم در پایان سال ۱۳۸۴ به حدود ۵۵۶ هزار و ۴۹۹ هزار نفر پیش‌بینی شده است.

براساس مجموعه‌ی عوامل و شواهد اگر مدیریت صحیح و علمی جمعیت اعمال نگردد جمعیت می‌تواند یک عامل بحران‌ساز باشد. مدیران باید بتوانند این بحران را به خوبی درک کنند و گزینه ممکن است با یک بحران جدی روبرو شویم و در نتیجه به جای این‌که ما از جمعیت استفاده بکنیم، جمعیت سرنوشت ما را رقم زند.

به گزارش نشریه‌ی برنامه ظرفیت‌ها اکولوژیکی، محیطی انسانی و اقتصادی استان تهران به آستانه محدودیت‌های نهانی و عملی خود نزدیک می‌شود.

در مورد اقتصاد ایران اشکال اساسی فقدان تربیت نیروی انسانی متناسب و غیرمولد بودن آن است.

در شرایط فعلی رشد جمعیت بالای نیم‌درصد برای توسعه کشور مضر و فاجعه‌آفرین است و در درازمدت سبب انفجار جمعیتی خواهد شد.

هم کنترل موالید هم بهداشت باروری

امروزه تنها کنترل موالید و جلوگیری از رشد بی‌رویه جمعیت مطرح نیست، بلکه بهداشت باروری مسأله‌ی مهم‌تری است که در کنار آن لازم است خانواده‌ها به آن توجه نمایند. در عین حال که جمعیت کشور باید متناسب با منابع و وضع اقتصادی اجتماعی ما باشد، مهم‌تر آن است که جمعیت سالمی داشته باشیم که دچار بیماری نباشد. خانواده‌ها باید بدانند که در سن کم‌تر از ۱۸ سالگی یا بالاتر از ۳۵ سالگی اتفاق می‌افتد نوزدان متولد شده بیش‌تر دچار بیماری‌های مادرزادی می‌شوند و این مسأله هم برای خانواده و هم برای جامعه مشکلاتی ایجاد می‌کند و لازم است از وقوع چنین بارداری‌هایی در کشور پیشگیری شود. مسأله‌ی مهم دیگر فاصله‌ی بین بارداری‌هاست که باید بین ۳ تا ۵ سال باشد. مادران باید برای فرزندان‌شان تا سن ۴-

۵ سالگی بیش‌تر وقت بگذارند تا فرزندان‌شان از نظر جسمی و روحی سالم باشند. کودکان در این مدت نیازمند مراقبت جدی هستند و حتماً تا دو سالگی باید از شیر مادر تغذیه کنند.

اصولاً هدف نهایی نظریه‌ی افزایش جمعیت و یا کاهش جمعیت مطرح نیست، بلکه حد متناسب جمعیت مطرح می‌باشد. حد متناسب جمعیت یعنی حدی که همه‌ی افراد جامعه از امکانات بهداشت و درمان آموزش و پرورش مسکن و به‌طور کلی رفاه نسبی اجتماعی بهره‌مند باشند و اگر این امکانات نباشند هر اندازه جمعیت زیادتر باشد فقیرتر است. خانواده‌ها باید با توجه به توان اقتصادی و تربیتی و اجتماعی و جسمی که دارند تعداد فرزندان‌شان را انتخاب کنند. توان خانواده‌ها با هم متفاوت است در یک خانواده ممکن است خانم خانواده خانه‌دار باشد و توان

اقتصادی و تربیتی خانواده هم بالا باشد و بیش‌تر از دو فرزند هم بتوانند داشته باشند.

براساس تنظیم خانواده بارداری‌ها باید براساس تصمیم آگاهانه‌ی زوج‌ها باشد به‌طوری که زوج‌ها در مورد تعداد فرزندان و فاصله‌ی سنی آنان با دانش و آگاهی تصمیم بگیرند. تنظیم خانواده لزوماً در مورد سلامت مادر و تولد امن و مطمئن فرزند است.

به‌طوری که نوزاد و مادر هنگام تولد در خطر نباشند. متأسفانه ۳۰ درصد از تولدها در ایران به‌صورت «سزارین» انجام می‌شود که غالباً غیرضروری است و پزشکیانی که براساس موازین اخلاقی پزشکی نظر می‌دهند این غیرضروری‌بودن را تأیید کرده‌اند و توجیهات ناروای همکاران خود را نپذیرفته‌اند. بسیاری از مردم هم نمی‌توانند هزینه‌ی سزارین را بپردازند. می‌باید ماماها را آموزش دهند که زایمان‌ها را به سمت زایمان طبیعی سوق دهند مگر در مواردی که انجام این کار به دلایل علمی اجتناب‌ناپذیر باشد.

فعالیت‌های

صندوق جمعیت ملل متحد

در ایران

محمد عبدالاحد نماینده‌ی صندوق جمعیت ملل متحد در ایران اظهار داشت: «صندوق جمعیت فعالیت‌های خود را در سال ۱۹۶۹ با عنوان صندوق ملل متحد برای فعالیت‌های جمعیتی آغاز کرد و در سال ۱۹۷۲ تحت نظارت مستقیم مجمع عمومی سازمان ملل هم‌سطح با صندوق کودکان ملل متحد و برنامه‌ی عمران ملل متحد قرار گرفت در سال ۱۹۹۳ صندوق جمعیت ملل متحد جهت پیگیری و اجرای برنامه‌ی عملی کنفرانس بین‌المللی جمعیت و توسعه به‌عنوان «کارگزاری مسوول ملل متحد» برگزیده شد. این صندوق از اعضا و حامیان مالی گروه توسعه‌ی ملل متحد و همچنین حامی مالی

برنامه‌ی مشترک سازمان ملل در زمینه‌ی «پلن» است. صندوق جمعیت برنامه‌های خود را در بیش از ۱۴۰ کشور ناحیه و منطقه از طریق ۹ تیم خدمات فنی و ۱۱۲ دفتر کشوری اجرا می‌کند. همکاری صندوق جمعیت ملل متحد با ایران در سال ۱۹۷۰ به‌صورت پروژه‌یی آغاز شد و این همکاری در قالب برنامه‌ی ۵ ساله کشوری در سال ۱۹۹۰ ادامه یافت و برنامه‌ی کشوری فعلی که چهارمین برنامه از سال ۱۹۹۰ محسوب می‌شود سال ۲۰۰۵ شروع شده است. بنا به خواسته دولت‌ها صندوق جمعیت آنان را در سیاست‌گذاری و برگزیدن شیوه‌های مناسب جهت کاهش فقر و حمایت از برنامه‌های توسعه‌ی پایدار یاری می‌نماید. هم‌چنین به کشورها در جمع‌آوری و تحلیل داده‌های جمعیتی برای درک بهتر گرایش‌های جمعیت کمک می‌کند. صندوق جمعیت ملل متحد هم‌چنین دولت‌ها را تشویق می‌کند تا نیازهای ملل‌های آینده را هم‌چون ملل حاضر مدنظر قرار دهد... زیرا ارتباط تنگاتنگ میان توسعه پایدار و بهداشت باروری و برابری نسل‌ها وجود دارد.

اشاره به بعضی شاخص‌ها

در کشورهای پیشرفته

و در حال پیشرفت

صندوق ملل متحد اخیراً ضمن گزارش اعلام داشت میزان مرگ و میر نوزدان در ایران ۲۸ مرگ به ازای هر هزار تولد است. این رقم در میانگین جهانی ۵۳ در کشورهای توسعه یافته، ۷ در کشورهای در حال توسعه ۵۸ به ثبت رسیده است. بر پایه‌ی این گزارش میزان مرگ و میر مادران در ایران ۷۶ مرگ به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر تولد پیش‌بینی شده است که جای بسیار نگرانی و تأسف است. حال این‌که این رقم در سوئد ۲، کانادا ۶ و کویت ۵ می‌باشد. این گزارش می‌افزاید سهم اختصاص یافته از «GPP» تولید ناخالص داخلی برای آموزش و پرورش در این مقطع بسیار ناچیزتر از سایر کشورهاست. در

حالی که همه‌ی پیشرفت‌ها و ترقیات به تولید علم و آموزش و پرورش بستگی دارد...

چه می‌باید کرد

اگر می‌خواهیم منطقی و علمی اظهارنظر کنیم می‌باید برنامه‌ی تنظیم خانواده باشد و قدرت اجرا شود و انجام این کار را با سهل‌انگاری و مسامحه‌کاری برگزار نکنیم و بهای لازم را برای هدف‌های آن بپردازیم و اگر امروز اقدام جدی نکنیم فردا دیر خواهد بود و با ملتی عقب‌افتاده و فاقد هرگونه تسهیلات زندگی و جوانانی بیکار و ناراضی روبه‌رو خواهیم شد که دامان آن‌ها را فساد و تیره‌روزی فراخواهد گرفت...

مسئولان می‌باید به‌وسیله‌ی وسایل ارتباط جمعی و هر وسیله‌ی دیگری که میسر است میزان رشد واقعی جمعیت^۲ و عواقب سوء رشد بی‌رویه را به آگاهی عموم برسانند و راه‌های پیشگیری از حاملگی ناخواسته را به خانواده‌ها آموزش دهند.

روش‌های پیشگیری از حاملگی گوناگون و همه بدون مخاطره هستند.

الف- روش‌های زنانه:

پیشگیری‌کننده‌های هورمونی، قرص‌های ترکیبی، روش‌های تزریقی، پیشگیری‌کننده‌های کاشتنی، ابزارهای داخل رحمی، کاندوم زنانه، دیافراگم و کلاهک، اسپرم‌کش‌ها، خودداری دوره‌ی، شیردهی به‌عنوان روش پیشگیری از حاملگی - عقیم‌سازی، بستن لوله، روش جراحی ساده.

ب- روش‌های مردانه: عقیم‌سازی، عقیم‌سازی با روش جراحی.

در حال حاضر حدود ۲۰ روش پیشگیری

از بارداری علمی وجود دارد که می‌توان همه‌ی آن‌ها را در به‌خانواده‌ها ارائه داد، بویژه استفاده از قرص‌های ضدبارداری HD و SD و تری‌فازیک و هم‌چنین قرص «؟؟؟» کاشت IUD و استفاده از آمپول‌های سه ماه و نیز قرص‌های جدید اورژانس پیشگیری به‌نام «لونوجسترول»، کاشت کپسول زیربازو و بالاخره آمپول‌های پیشگیری یک ماهه به‌نام «سیکلوفم» که وارد کشور شده از جدیدترین امکانات و وسایلی هستند که می‌باید در تمام کشور تعمیم داده شده و در کلیه‌ی مراکز تنظیم و بهداشت خانواده برای کنترل موالید از آن‌ها استفاده شود.

نگاهی به جمعیت جهان

براساس گزارش سازمان ملل متحد در هر ثانیه ۲/۵ نفر، در هر دقیقه ۱۵۰ نفر در هر روز ۲۰۰ هزار نفر و در هر سال ۸۰ میلیون نفر به جمعیت جهان افزوده می‌شود. کارشناسان معتقدند اگرچه رشد جمعیت کم‌تر از سابق شده اما تا سال ۲۰۷۰ جمعیت جهان در حال حاضر ۵/۶ میلیارد نفر است به مرز ۹ میلیارد برسد و این در حالی است که ۹۵ درصد افزایش جمعیت جهان در کشورهای در حال توسعه دیده می‌شود. به‌طوری‌که این کشورها ۸ کودک از ۱۰ کودکی را که در جهان زاده می‌شوند در خود جای داده‌اند. پیش‌بینی‌ها نشانگر آن است که به جمعیت آفریقا تا اواسط قرن جای یک میلیارد نفر اضافه خواهد شد و تا آن زمان جمعیت هند و چین از مرز ۳ میلیارد نفر خواهد گذشت.

آسیا با حدود ۴ میلیارد نفر پرجمعیت‌ترین قاره‌ی جهان است. قاره‌ی آفریقا با ۹۵۴ میلیون نفر، اروپا با ۷۲۷ میلیون نفر و آمریکا با ۵۷۶ میلیون نفر پس از قاره‌ی آسیا قرار دارند.

مشکل بزرگ کشورهای در حال توسعه، جمعیت جوان این کشورهاست زیرا که یک سوم جمعیت این کشورها را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند و آموزش و بهداشت و درمان و تغذیه و اشتغال در این کشورها از بزرگ‌ترین معضلات محسوب می‌شوند.

همان‌گونه که گفتیم دو سوم جمعیت دنیا در آسیا و کشورهای جهان سوم قرار دارد، هر چه قدر جمعیت زیاد شود به همان میزان پس‌انداز ملی کاهش پیدا می‌کند، یعنی الان ما نسبت به یک ساعت قبل فقیرتر شده‌ایم، چون همین الان عده‌ی متولد شده‌اند و همین الان بار اداره‌شان بر دوش ماست.

پی‌نوشت‌ها

۱- اظهارات دکتر شهلا کاظمی‌پور معاون رییس مرکز مطالعات و تحقیقات جمعیتی در تالار امیرکبیر دانشگاه علامه طباطبایی، روزنامه‌ی اطلاعات، مورخ ۸۷/۸/۲۲

۲- آقای وزیر بهداشت رشد جمعیت را در مقطع کنونی به درصد اعلام کرد. روزنامه‌ی اطلاعات مورخ ۸۷/۵/۲۱ و نماینده‌ی صندوق سازمان ملل متحد ۱/۶ درصد اعلام داشت.

(روزنامه‌ی اطلاعات دوشنبه ۸۷/۸/۲ «تناقض ۲ آمار در یک مقطع زمانی»

منابع

۱- جمعیت‌شناسی اجتماعی اقتصادی، شرکت سهامی انتشار، چاپ دوم، تهران

۲- اظهارات آقای عبدالاحد نماینده سازمان ملل متحد در ایران. اطلاعات ۱۳۸۸، تاریخ دقیق انتشار در متن مصاحبه موجود می‌باشد.

۳- مصاحبه وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی در روزنامه اطلاعات در سال ۸۷ که تاریخ دقیق در متن مصاحبه موجود می‌باشد.

۴- محمدتقی شیخی، مفاهیم و مبانی جمعیت‌شناسی، شرکت سهامی انتشارات چاپخانه

۵- نگاهی به عواقب زیانبار مهاجرت‌های پیش‌بینی نشده و چگونگی بازتوزیع جمعیت، اطلاعات، ۹ مرداد ۸۴